

Pedagogiska teorier inom forskning om översättarutbildning och översättningsundervisning

Marja Kivilehto

Fakulteten för språk, översättning och litteratur

Tammerfors universitet

Artikkelin tarkoituksena on pohtia kääntäjänkoulutusta ja kääntämisen opettamista koskevaa tutkimusta. Aihealinnan motiivina on kysymys siitä, minkälaisia pedagogisia näkemyksiä tutkimuksessa on viime vuosia esiintynyt ja missä määrin tutkimus on uskottavaa ja empiiristen kokeilujen kannalta näyttöön perustuvaa (ks. esim. Sundell & Stensson 2010). Pohdinnan aiheina käydetään kahdessa käännöstieteellisessä lehdessä, *Metassa* ja *Targetissa*, julkaistuja kääntäjänkoulutusta ja kääntämisen opettamista koskevia artikkeleita. Vuosina 2005–2010 julkaistuja artikkeleista 10 valikoitui analysoitaviksi. Analyysistä kävi ilmi muun muassa seuraavaa. Ensinnäkin kääntäjänkoulutusta käsittelevässä tutkimuksessa suositaan työelämälähtöistä suuntausta ja toiseksi oppimisnäköyksistä arvostetaan erilaisia sosiaalisen oppimisen muotoja. Myös näkemyksiä yleisten akateemisten valmiuksien ja kognitiivisen oppimisen puolesta esiintyy. Yhteenvetona voidaan todeta, että kääntäjänkoulutusta ja kääntämisen opettamista koskevat *Meta-* ja *Target-*lehdissä julkaistut artikkelit noudattavat näkemyksiltään kasvatustieteessä vallitsevia näkemyksiä. Artikkelit eivät kuitenkaan täytä näyttöön perustuvan tutkimuksen tiukimpia kriteerejä.

Nyckelord: översättarutbildning, översättningsundervisning, pedagogiska teorier inom översättarutbildning, evidensbaserad forskning

1 Introduktion

Översättarutbildning och översättningsundervisning får idag allt mer uppmärksamhet inom översättningsforskning. Det finns speciella tidskrifter för pedagogiska frågor, och konferenser om översättarutbildning anordnas. I fokus för intresse står undervisningsplaner, -metoder och studenternas inläring. Såsom annan pedagogisk forskning torde även forskning om översättarutbildning avspegla de teorier som råder inom pedagogik och utbildningsforskning överlag. Det som dock inte alltid klarläggs är varför just vissa teorier anses vara lämpliga och hur de anknyter till målet med utbildningen.

Pedagogisk forskning är kulturbunden och präglad av olika länders värderingar och särdrag. Trots den kulturbundna naturen präglas forskningen dock av vissa tendenser som är oberoende av land och kultur. De tendenser som har varit förhärskande inom pedagogisk forskning under de gångna åren är kognitiv, social

och psykodynamisk syn på inläring (se Illeris 2001: 17). De kan anses utgöra pedagogiska teorier som finner sin tillämpning även i samband med forskning om översättarutbildning och -undervisning (se t.ex. Kelly 2005: 11–18).

Syftet med denna artikel är att fokusera på vad för pedagogiska teorier som anses vara lämpliga inom översättarutbildning under de senaste åren och varför. Utgångspunkten är frågan om evidensbaserad forskning och närmare bestämt argumentationen kring teorierna. Ibland kritiserar ju forskningen för att den inte tar fasta på hur teorierna kan understödjas, till exempel hur effektiva olika undervisningsmetoder är och hur de bidrar till studenternas inläring (se t.ex. Sundell & Stensson 2010). Jag intresserar mig därför för hur pedagogiska teorier i samband med översättarutbildning understöds och hurdan argumentationen kring teorierna är.

2 Översättarutbildning och syn på inläring

Översättarutbildningen har utformats av en knappt 80-årig historia och har sedan början genomgått stora förändringar: innehållet och utformningen har påverkats av att samhället har förändrats och av att översättningsverksamheten har utvecklats (Kelly 2005: 8 f.). Trots att utbildningen har genomgått stora förändringar, kräver man ibland i översättningsvetenskaplig litteratur att studenternas kunskande i större utsträckning ska förankras i den praktiska verksamheten. Kravet motiveras med att avståndet mellan utbildning och yrkespraktik inte ska vara för långt. (Gouadec 2007: 327.)

Klyftan mellan yrkespraktik och akademiska kunskaper verkar inte vara övervunnen. I samband med att översättarutbildning diskuteras, tar man upp hur utbildningen placerar sig mellan akademi och yrke, dvs. i vilken mån studenterna förvärvar generella, akademiska kunskaper respektive blir förtrogna med översättarnas professionella yrkespraktik. Klyftan behandlas av bland annat Kearns (2008: 186) som menar att det egentligen handlar om hur man ser på översättarutbildning, dvs. i vilken mån det är fråga om *allmänbildande akademisk utbildning* (academic learning) och i vilken utsträckning *specifik yrkesutbildning* (vocational learning).

Argumenten för allmänbildande utbildning respektive yrkesutbildning varierar. Kearns (2008: 200) talar för allmänbildning och anser att en holistisk syn på utbildning kan motiveras genom att det är samhället och inte översättningsindustrin

som ska fungera som underlag för hur översättarutbildningen läggs upp. Kunskaperna ska med andra ord vara samhälleligt motiverade. Kearns (2008: 208) tar också upp frågan om huruvida avsikten med utbildningen är att utbilda studenter till förutbestämda, smala positioner respektive till att fungera som samhällsmedlemmar. För översättarutbildning som allmänbildande utbildning talar de som inte ser utbildningen som direkt anpassning efter yrkets krav och förespråkar vikten av generella färdigheter av typen logiskt tänkande och problematiseringsförmåga. I motsats till orienteringen mot det akademiska finns det dock förespråkare för att utbildningen i största möjliga mån ska introducera studenterna i den praxis som råder inom översättning och att utbildningen ska läggas upp så att yrkespraktiken fungerar som modell. De som anser att yrkespraktiken ställer kraven framhåller vikten av att studenterna lär sig att översätta och i Kearns (2008: 208) termer får *träning* i översättningsverksamhet.

Förutom klyftan mellan yrkespraktik och akademiska kunskaper har även andra aspekter på inläring av översättning tagits upp. År 2000 kom Kiraly (2000) med sitt ofta citerade verk om autenticitet i undervisningen, och i hans efterföljd har flera metodböcker om översättningsundervisning kommit ut. Referensramen har ofta varit en kognitiv respektive sociokonstruktivistisk syn på inläring och undervisning. I diskussioner om översättningsundervisning har sociokonstruktivism problematiserats. Ofta har den dock enbart ställts som motsats till traditionell, lärarledd undervisning och ansetts vara en lösning på hur undervisningen kan göras mer studentcentrerad och autentisk (se t.ex. Kiraly 2000). Förutom kognitivism och sociokonstruktivism är det också andra inriktningar som fått inflytande. Emancipatorisk undervisning och kritisk pedagogik kan nämnas som några av exemplen (se t.ex. Séguinot 2007). Vikten ligger då vid att studenterna lär sig att tillägna sig en sådan yrkesroll att de också kan ifrågasätta och ta ställning och att de inte anpassar sig till rådande förhållanden och tar dem för givna.

Sammantaget kan de olika aspekterna på pedagogiska teorier inom översättarutbildning hänföras dels till hur översättarnas yrke betraktas och dels till hur kunskap uppfattas. Något dikotomiskt betraktat kan översättarnas yrke uppfattas som ett rent praktiskt yrke respektive som ett yrke som kräver tänkande och problematisering. Kunskap kan för sin del förstås så att det räcker med att man kan något respektive att man också ska känna till grunderna för att man kan något (om syn på kunskap se t.ex. Hansson 2011: 29).

3 Material och metod

Som framgår ovan präglas diskussioner om pedagogiska teorier inom översättarutbildning av hur utbildningen förstås mot bakgrund av översättarens arbete och kunskap. I denna artikel frågar jag i vilken mån teorierna ovan kommer fram inom forskning om översättarutbildning och hur de argumenteras för. Som metod använder jag analys av ett urval artiklar.

3.1 Material

De artiklar som fungerar som underlag för diskussionen härstammar från tidskrifterna *Meta* och *Target*. Orsaken till att jag valde dessa tidskrifter är att båda är renommerade, översättningsvetenskapliga tidskrifter där artiklarna blir förhandsgranskade. Till sin profil är tidskrifterna dock något annorlunda. *Target* orienterar sig tydligt mot forskning i översättningens teori, historia, kultur och sociologi och påpekar uttryckligen att tidskriften inte har praktisk orientering mot översättning. *Meta* kan däremot karakteriseras som en tidskrift som har en bredare publik. Som målgrupp anges översättare, tolkar och terminologer. (*Meta* 2012; *Target* 2012.) *Meta* har börjat ges ut år 1955 och utkommer fyra gånger per år. Den utges av ett konsortium som har anknytningar till universiteten i Montreal, Laval och Quebec. (*Meta* 2012.) *Target* är något nyare än *Meta* och har börjat publiceras år 1989. Utgivaren är det holländska förlaget John Benjamins. (*Target* 2012.)

Materialet för studien består av artiklar som har publicerats under 2005–2010. Artiklarna har valts ut med sökorden *translator training*, *translator education* och *teaching*. Efter första genomgången har jag gallrat bort de artiklar som inte har direkta anknytningar till utbildning eller undervisning, dvs. de artiklar där till exempel professionella översättare jämförs med översättarstudenter utan att explicita slutsatser dras med tanke på utbildning och undervisning. Utifrån dessa kriterier har jag fått ett material på 10 artiklar. Två av artiklarna har publicerats i *Target* och åtta i *Meta*. Att antalet pedagogiska artiklar är mindre i *Target* och större i *Meta* avspeglar med sannolikhet tidskrifternas olika karaktär.

Tematiskt kan artiklarna indelas i två grupper. Fyra av artiklarna handlar om översättarutbildning och kan sägas representera curriculumforskning, medan sex artiklar anknyter till översättningsundervisning.

3.2 Analys av materialet

I analysen av artiklarna tillämpar jag en modell för argumentationsanalys (se Hellspong 2001: 108–115) som tar fasta på utgångspunkter, ståndpunkter och stöd för ståndpunkterna. Som utgångspunkter fungerar pedagogiska teorier, medan ståndpunkterna utgörs av den synpunkt som läggs fram i artikeln. Som stöd fungerar teoretisk argumentation respektive empiriska iakttagelser, till exempel i form av enkäter och experiment.

Med hänsyn till de empiriska iakttagelserna fäster jag uppmärksamhet på hur de argumenteras för. I de fall då det gäller experiment uppmärksammar jag kriterier för evidensbaserad forskning och beaktar att empiriska experiment kan indelas i olika typer av experiment. För det första finns det fallstudier där någon grupp studeras utan att några för- och efterstudier görs, för det andra finns det studier som har både för- och efterstudier men inga jämförelsegrupper och för det tredje finns det studier där man har jämförelsegrupper (se Sundell & Stensson 2010: 15).

De artiklar som handlar om översättarutbildning diskuterar jag med hänsyn till hur översättarutbildning betraktas i artiklarna, dvs. i vilken mån översättarutbildning anses vara allmänbildande utbildning och i vilken utsträckning yrkesträning. Som underlag för analysen fungerar Kearns (2008) synpunkter (se också kapitel 2). De artiklar som fokuserar på inläring och undervisning behandlar jag med tanke på hur synen på inläring kommer fram. I enlighet med Illeris (2001: 17–18) indelar jag synsätten i kognitiv och social syn. Under kognitiv syn på inläring placerar jag de artiklar där det uttryckligen påpekas att synvinkeln är kognitiv och de artiklar som förespråkar medvetenhet. Social syn på inläring fungerar som samlingskategori för de artiklar som har en sociokonstruktivistisk ansats, talar för kritisk pedagogik och diskuterar undervisning utifrån inläring som socialisation och vikten av inläringens rum. Skiljelinjen mellan kognitiv respektive social syn på inläring är dock inte skarp, utan till exempel medvetenhet kan också betonas i samband med att inläringen överlag tas upp ur en social synvinkel.

4 Pedagogiska teorier inom översättarutbildning

Nedan presenterar jag de pedagogiska teorier som diskuteras i materialet. Jag börjar med att betrakta hur översättarutbildning som allmänbildande utbildning respektive som yrkesträning behandlas. Därefter går jag in på inlärningssynen.

4.1 Översättarutbildning

I tabell 1 anger jag de artiklar som handlar om översättarutbildning. I tabellen visas vad för utgångspunkter och ståndpunkter artiklarna representerar, vilket stöd som förekommer i artiklarna och vem som är författaren till artikeln.

Tabell 1. Artiklar om översättarutbildning

Utgångspunkt	Ståndpunkt	Stöd	Artikelförfattare
Översättarutbildning som yrkesträning	Klyfta mellan utbildning och yrkespraktik	Empiriska iakttagelser	Li (2006a) Li (2006b)
Översättarutbildning som yrkesträning	Yrkesförankring	Empiriska iakttagelser	Li (2007)
Översättarutbildning som allmänbildande utbildning	Holistisk syn på utbildning	Teoretisk argumentation	Tan (2008)

Av artiklarna är det tre som kan karakteriseras så att de förespråkar översättarutbildning som yrkesträning framför översättarutbildning som allmänbildande utbildning. Tre av artiklarna bygger på empiriska iakttagelser, medan en artikel är baserad på teoretisk argumentation.

I sina artiklar förespråkar Li (2006a, 2006b och 2007) översättarutbildningens förankring i arbetslivet och menar att det finns en klyfta mellan yrke och utbildning. Utgångspunkten är mer eller mindre given i alla av artiklarna. I den första artikeln diskuterar Li (2006a) lärarnas bedömningspraxis och anser att praxisen inte har anknytningar till professionell översättning. I den andra artikeln tar Li (2006b) upp hur journalistisk översättning undervisas i Hong Kong och menar att undervisning inte motsvarar den praxis som används i journalistisk översättning. I den tredje artikeln konstaterar Li (2007) med hänvisning till en enkätundervisning att översättarutbildning och uppdragsgivarnas förväntningar på översättare inte alltid är i samklang.

Tan (2008) representerar en något avvikande syn på översättarutbildning. Tan (2008) talar för en översättarutbildning på humanistisk basis som inte enbart fäster uppmärksamhet på yrkespraktiken och marknadens krav. Som motiveringar för sin argumentation använder han ändringarna i samhället, som medför att översättarnas kunskaper inte kan vara för smala utan att de också ska lära sig att möta nya och oväntade situationer. Medan träning avser att bidra till problemlösning som tillämpning, avser allmänbildande utbildning att man utgår från praktiken och lär sig att förstå och motivera sin problemlösning utifrån allmänna principer som kopplas till problemlösningen.

Sammantaget kan man säga att utgångspunkterna, dvs. i vilken mån översättarutbildning ska vara allmänbildning och i vilken utsträckning översättarutbildning ska orientera sig mot yrkesträning, är mer eller mindre värderingsfrågor och därför svåra att vetenskapligt argumentera för eller emot. Utgångspunkterna går tillbaka till Aristoteles idéer om huruvida kunskapen som sådan har värde (kunskapens självvärde) eller om dess värde kommer av att den kan användas (kunskapens instrumentella värde) (se Himanka 2007).

4.2 Syn på inlärnin

I tabell 2 presenterar jag de artiklar som handlar om syn på inlärnin. I tabellen visas vad för utgångspunkter och ståndpunkter artiklarna representerar, vilket stöd som förekommer i artiklarna och vem som är författaren till artikeln.

Tabell 2. Artiklar om syn på inlärnin

Utgångspunkt	Ståndpunkt	Stöd	Artikelförfattare
Kognitiv syn på inlärnin	Processorientering	Empiriska iakttagelser	Alves (2005)
Social syn på inlärnin	Kollaborativ inlärnin	Empiriska iakttagelser	Kim (2005)
Social syn på inlärnin	Projektbaserad inlärnin	Teoretisk argumentation	Kiraly (2005)
Social syn på inlärnin	Sociokulturell inlärnin	Teoretisk argumentation	Whitfield (2005)
Kognitiv syn på inlärnin	Medvetenhet	Teoretisk argumentation	Van Vaerenbergh (2007)
Social syn på inlärnin	Sociokonstruktivism	Empiriska iakttagelser	Scott-Tennent & Gonzales Davies (2008)

Av artiklarna är det två som kan karakteriseras så att de förespråkar en kognitiv syn på inläring, medan fyra av artiklarna talar för en social syn. Skiljelinjerna är dock inte tydliga i och med att flera av de artiklar som kan anses representera en social syn också tar upp vikten av kognition och medvetenhet. Tre av artiklarna bygger på empiriska iakttagelser och tre av artiklarna hämtar stöd från teoretisk argumentation.

Alves (2005) forskar i hur studenternas inläring av översättning och förvärvande av olika typer av kunskaper underlättas om studenterna undan för undan medvetandegörs om olika aspekter i översättningsprocessen. Som stöd för sin ståndpunkt använder Alves (2005) ett experiment med 18 studenter vilkas översättningsprocess undersöktes i olika omgångar. Som resultat kom forskaren fram till att det sker ändringar, dvs. att studenterna blir medvetna i och med att de blir uppmärksammade på olika typer av problem. Alves (2005) använde ingen jämförelsegrupp i sitt experiment, vilket gör att resultatet är mindre trovärdigt än om man hade haft en jämförelsegrupp. Forskaren hänvisar dock till en annan studie som gjordes utifrån samma underlag och som hade professionella översättare i fokus.

Kim (2005) talar för att översättningsprojekt med autentisk inläring bidrar till studenternas kunskaper i översättningsprocessen. Som stöd för sin ståndpunkt redogör Kim (2005) för en studie som hon utförde med sina studenter. Studenterna översatte autentiska texter i grupper och producerade samtidigt inlärningsdagböcker. Utifrån inlärningsdagböckerna och observationerna drar Kim (2005) den slutsatsen att sociokonstruktivistiska arbetssätt är effektiva metoder och förbättrar studenternas kunskaper om översättning. I studien användes dock varken interventioner eller jämförelsegrupper. Sambandet mellan inläring och undervisningsmetod blir något öppet och därmed kan också trovärdigheten i slutsatsen ifrågasättas.

Även Kiraly (2005) utgår från en sociokonstruktivistisk syn på inläring. Utifrån enkätundersökningar om vad som förväntas av översättare och expertforskning samt forskning om "situated cognition" menar Kiraly (2005) att undervisning i översättning ska läggas upp så att studenterna arbetar i autentiska översättningsprojekt där de lär sig av varandra och där inläringssituationen påminner om översättarens professionella yrkespraktik. Att undervisningen ska förankras i autentiska situationer hänger enligt Kiraly (2005) ihop med att kunskap är beroende

av kontexten. Kiralys (2005) argumentation bygger på att kunskap och därmed också inläring är kontextbundna.

I linje med Kim (2005) och Kiraly (2005) förespråkar även Scott-Tennent och Gonzáles Davies (2008) sociokonstruktivistiska arbetssätt. De menar att socio-konstruktivism kombinerad med en humanistisk syn och med medvetandegörande bidrar till att studenterna lär sig att uppmärksamma kulturella aspekter. Forskarna utförde en studie där 21 studenter deltog. Som slutsats konstaterar Scott-Tennent och Gonzáles Davies (2008) att medvetandegörande bidrar till att studenterna uppmärksammar fler fenomen men att de inte lär sig att överväga mellan alternativen eller att de inte kan motivera sina val bättre. Scott-Tennent och Gonzáles Davies (2008) gjorde interventioner men använde inga jämförelsegrupper. Det förblir öppet i vilken mån det är det sociokonstruktivistiska arbetssättet som bidrog till studenternas inläring.

Whitfield (2005) ansluter sig till en sociokulturell teori om inläring och förespråkar en kulturell vändning även i översättningsundervisning. Detta betyder att syftet med utbildningen inte ska vara att utbilda översättare efter översättningsindustrins behov utan att se till att studenterna lär sig kritisk attityd och blir uppmärksammade på hur översättningsindustrin betingas institutionellt och bestäms av maktförhållanden. Därtill är det också av vikt att ta hänsyn till utbildningens kulturella kontext. Ståndpunkten understöds genom hänvisningar till översättningsforskning och pedagogisk forskning överlag.

Medan Whitfield (2005) argumenterar för en sociokulturell syn på inläring, tar van Vaerenbergh (2007) medvetenhet och vikten av metaspråk som ståndpunkter. I motsats till resten av artiklarna bygger van Vaerenberghs (2007) artikel på flera temaområden av vilka det pedagogiska bara är ett. En annan avvikande aspekt är att artikelförfattaren inte diskuterar i inläringstermer. Vikten av medvetenhet och metaspråk tas för givna.

Sammantaget kan man säga att trovärdigheten i artiklarna hänger samman med i vilken mån artiklarna bygger på teoretisk argumentation respektive empiriska iakttagelser. Då artiklarna använder sig av teoretisk argumentation, är det fråga om värderingar som det är svårt att vetenskapligt motivera. Exempelvis tar Kiraly (2005) för givet att kunskap är kontextbunden och att arbetslivet ska fungera som modell för hur utbildningen läggs upp. Även artiklarna med empiriska iakttagelser är problematiska i fråga om trovärdigheten. Av artiklarna framgår det

inte alltid om det är de olika arbetssätt som bidrar till att studenterna blir mer förtrogna med översättningsprocessen eller om det också är andra faktorer som inverkar på hur studenterna översätter.

5 Diskussion

Som framgår av analysen ovan kretsar diskussionen om översättarutbildning och översättningsundervisning kring hur utbildning, inläring och kunskap uppfattas. Broar mellan utbildning och yrke förespråkas och en social synvinkel på inläring ges företräde. Flertalet av artiklarna (3/4) talar för översättarutbildning som yrkesträning samt för en social syn på inläring (4/6), medan översättarutbildning som allmänbildande utbildning (1/4) samt en kognitiv syn på inläring (2/6) är mindre framträdande i artiklarna. Detta motsvarar den allmänna tendensen inom pedagogik under de senaste åren, dvs. att en social syn på inläring börjat få föt-fäste. De tillämpningar av en social syn på inläring som tas upp i artiklarna är kollaborativ inläring, projektbaserad inläring och sociokulturell inläring.

Det som verkar vara karakteristiskt för diskussionen i artiklarna är i vilken utsträckning det är allmänbildning och icke-kontextbundna kunskaper som kan anses vara av värde och i vilken mån det är yrkesträning och kontextbundna kunskaper som betonas. Medan utgångspunkterna i artiklarna kan hänföras till olika värderingar, anknyter ståndpunkterna dels till samma värderingar, dels till hur trovärdigt forskarna argumenterar för de empiriska iakttagelserna. Som bekant hämtar de empiriska iakttagelserna stöd i vad för material, metod och forskningsfrågor man har och hur de hänger samman. Om evidensbaserad forskning tas som måttstock, är argumentationen inte alltid trovärdig. I alla artiklar har inte interventioner gjorts eller jämförelsegrupper använts.

Sammantaget kan man säga att synvinklarna i artiklarna motsvarar de synvinklar som kommit fram inom pedagogik under de senaste åren. Trovärdigheten i artiklarna lämnar dock en del övrigt att önska. Då det inte alltid används jämförelsegrupper eller görs interventioner i samband med de empiriska iakttagelserna, är det svårt att säga i vilken mån ståndpunkterna i artiklarna är trovärdiga. Å ena sidan kan avsaknaden av trovärdigheten försvaras med att evidensbaserad forskning i samband med pedagogik är problematisk. Å andra sidan kan trovärdigheten ökas om utgångspunkterna, dvs. värderingarna, inte tas för givna utan diskuteras och problematiseras.

Litteratur

Undersökningsmaterial

- Alves, Fábio (2005). Bridging the Gap Between Declarative and Procedural Knowledge in the Training of Translators: Meta-Reflection Under Scrutiny [online]. *Meta* 50. [Citerat 30.1.2012]. Tillgänglig <http://id.erudit.org/iderudit/019861ar>
- Kim, Mira (2005). Translator Education and Sustainability [online]. *Meta* 50. [Citerat 30.1.2012]. Tillgänglig <http://id.erudit.org/iderudit/019868ar>
- Kiraly, Don (2005). Project-Based Learning: A Case for Situated Translation. *Meta* 50, 1098–1111.
- Li, Defeng (2006a). Making Translation Testing More Teaching-oriented: A Case Study of Translation Testing in China. *Meta* 51, 72–88.
- Li, Defeng (2006b). Translators as Well as Thinkers: Teaching of Journalistic Translation in Hong Kong. *Meta* 51, 611–619.
- Li, Defeng (2007). Translation curriculum and pedagogy. Views of administrators of translation services. *Target* 19, 105–133.
- Scott-Tennent, Christopher & Maria González Davies (2008). Effects of Specific Training on the Ability to Deal with Cultural References in Translation. *Meta* 53, 782–797.
- Tan, Zaixi (2008). Towards a Whole-Person Translator Education Approach in Translation Teaching on University Degree Programmes. *Meta* 53, 589–608.
- Van Vaerenbergh, Leona (2007). Polysemy and synonymy. Their management in Translation Studies dictionaries and in translator training. A case study. *Target* 19, 235–254.
- Whitfield, Agnes (2005). Towards a Socio-Cultural Turn in Translation Teaching: A Canadian Perspective [online]. *Meta* 50. [Citerat 30.1.2012]. Tillgänglig <http://id.erudit.org/iderudit/019906ar>

Övrig litteratur

- Gouadec, Daniel (2007). *Translation as a Profession*. Amsterdam: Benjamins.
- Hansson, Bengt (2011). *Skapa vetande. Vetenskapsteori från grunden*. Lund: Studentlitteratur.
- Hellspång, Lennart (2001). *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Himanka, Juha (2007). Aristoteles, taito ja tieto. Teoksessa: *Taidon tieto*, 141–148. Toim. Hanu Kotila, Arto Mutala & Matti Vesa Volanen. Helsinki: Editia.
- Illeris, Knud (2001). *Lärande i mötet mellan Piaget, Freud och Marx*. Lund: Studentlitteratur.
- Kearns, John (2008). The Academic and the Vocational in Translator Education. I: *Translator and Interpreter Training. Issues, Methods and Debates*, 184–214. Red. John Kearns. London & New York: Continuum.
- Kelly, Dorothy (2005). *A Handbook for Translator Trainers. A Guide to Reflective Practice*. Manchester: St. Jerome.
- Kiraly, Don (2000). *A Social Constructivist Approach to Translator Education. Empowerment from Theory to Practice*. Manchester: St. Jerome.
- Meta (2012). Meta. Translators' Journal [online]. [Citerat 30.1.2012]. Tillgänglig <http://meta.erudit.org/>
- Séguinot, Candace (2007). Translation and the Changing Profession. A Cross-Disciplinary Perspective. *TTR traduction, terminologie, redaction* 20, 171–191.

*Pedagogiska teorier inom forskning om översättarutbildning och
översättningsundervisning*

- Sundell, Knut & Einar Stensson (2010). *Effektutvärderingar i doktorsavhandlingar* [online]. Socialstyrelsen. [Citerat 15.4.2012]. Tillgänglig [http:// www.socialstyrelsen.se/Lists/.../2010-3-24.pdf](http://www.socialstyrelsen.se/Lists/.../2010-3-24.pdf)
- Target (2012). Target. *International Journal of Translation Studies* [online]. [Citerat 30.1.2012]. Tillgänglig <http://www.benjamins.com/#catalog/journals/target/main>